EBÛ ABDULLAH-I RODBÂRÎ (Ahmed bin Atâ)

Şam'da yetişen evliyânın büyüklerinden. İsmi, Ahmed bin Atâ bin Ahmed bin Muhammed bin Atâ'dır. Evliyânın büyüklerinden Ebû Ali Rodbârî'nin kızkardeşinin oğludur. Künyesi, Ebû Abdullah Rodbarî'dir. Tasavvuf âlimlerinin büyüklerindendir. Bağdâd'da doğup, yetişti. Uzun zaman orada kaldı. Sonra oradan ayrılıp, Şam'ın sahil tarafında bulunan Sur şehrine geldi. Burada bulunan âlimlerden çok hadîs-i şerîf öğrendi. Tasavvuf ilminde yüksek derecelere kavuştu. 369 (m. 979) senesinin Zilhicce ayında, Menvâs adı verilen köyde vefât etti. Sonra Sur (Sufd) şehrine getirilip oraya defn edildi.

Ebû Abdullah-ı Rodbârî, yaşadığı devirde Şam'ın en büyük âlimi ve evliyâsı idi. Birçok ilimlerde, ihtisas sahibiydi. O, âlimlerin ve bütün müslümanların müracaat kaynağı olmuştu. Fıkıh, kırâat ve tasavvuf ilimlerinde yüksek bir dereceye uşaşmıştı. Kendisine mahsûs halleri ve ahlâk düstûrları vardı. Fakirlere ta'zîm ve hürmet edip, dâima onları korurdu. Fakirliğin edeblerine çok riâyet ederdi. Fakirlere olan sevgisi, şefkati ve merhameti çoktu. Onun adetlerinden birisi de; bir yere gideceği zaman, yanında bulunan fakîrlerin peşi sıra giderdi. Asla onların önüne geçmezdi.

Hadîs ilminde birçok rivâyetleri vardır. O, Ebû Kâsım el-Begavî, Ebû Bekr bin Ebî Dâvûd, Kâdı el-Mehamilî, Yûsuf bin Ya'kûb bin İshâk bin Behlûl ve daha birçok âlimden hadîs-i şerîf öğrendi.

Hikmetlerle dolu, kalblere te'sîr eden ve her birisi ayrı bir ma'nayı ifade eden kıymetli sözleri çoktur. Buyurdu ki:

"Sadece ilim öğrenmek için evinden çıkan kimse, öğrendiği ilimden faydalanamaz. Öğrendikleri ile amel etmek isteyerek ilim öğrenen kimse, az ilmin de faydalarını görür."

"İlim, kendisiyle amel edilince değerlidir. Amel de, ihlâs ile olunca kıymetlenir. İhlâs ise, bir işi Allah rızası için yapmak olup, Allahü teâlânın anlayış ihsân etmesine sebep olur."

İki beytinin ma'nası şöyledir.

“İnsanlarla arkadaşlık yaptığın zaman, her arkadaş için, sanki kölesi olan bir genç ol! Suzuzluktan ciğeri yanan her arkadaş için, tatlı ve soğuk suyun tadı gibi ol!”

“Her bir çirkinlikten daha çirkin birşey vardır ki, o da bir sofînin (velînin) cimrilik yapmasıdır.” Bunun ma’nâsı, hem kendisi iyilik etmez, hem de iyilik edene mani olur. Bu hâl, herkes için çok kötü olan bir huydur. Hele tasavvuf ehli için, fenâlıkların en fenâsıdır. Bu hâlin kütülüğü, sırf cimrilik olsun diye yapıldığı zamandır. Ancak bir hikmet, fayda düşünüldüğü için yapılıyorsa, o zaman iş değişir. Çünkü ba’zı kimselere vermemek, Allahü teâlânın adet-i ilahiyyesindendir. Bunu iyi anlamak lazımdır. İşin doğrusunu Allahü teâlâ en iyi bilendir.

“Tasavvuf ile meşgûl olmak, sahibinden cimrilik huyunu alıp götürür. Hadîs-i şerîfleri yazıp okumak da, insanı cahil bırakmaz. Bu iki huy, bir şahısta birleşirse, bir makam sahibi sakınması gerekir.”

“Ahlâkı ve anlayışları birbirine zıt olanlarla oturup görüşmek, rûhların kurtlarıdır. İnsanın içini kemirirler. Huyları ve anlayışları iyi olanla oturup kalkmak ise, rûhların gıdası, akılların aşısı olur. Aklın bereketlere kavuşarak artmasına sebep olur.”

“Edebe riâyet etmeksizin evliyâya hizmet eden kimse helak olur. Ondan istifâde edemez.” “Sultanlara akılsızca hizmet eden kimsenin cahilliği, kendisini ölüme götürür.”

“Beraberce oturup kalkılan her kimse ile, ülfet ve muhabbet üzere olmak uygun olmaz. Her ülfet ve yakınlık duyulan kimseye de, sırların kapısı açılıp söylenemez. Yalnız emîn olan, sırları saklayacak kimseye sırlar açılır, vesselâm!”

“Afetlere uğraması az olan kimsenin, vakitleri Allahü teâlâ ile geçer.”

Kendisi şöyle anlatıyor: Rü’yâmda görmüştüm. Bana birisi: “Namazdaki şeylerin en doğrusu hangi şeydir?” diye sordu. Ben de, “Maksadın, ya’nî niyetin doğruluğudur” diye cevap verdim. Gizli bir ses duydum. Diyordu ki: “Maksûdu, arzu edileni görmek, kasdedileni görmenin yok edilmesi ile mümkündür.”

“Namazda huşû’, namaz kılanın kurtuluşunun alametidir. Nitekim Allahü teâlâ Mü’minûn sûresi başında, (Muhakkak ki, mü’minler kurtuluşa erdiler. O mü’minler ki, namazlarında huşû’ (tevâzu ve korku) sahibidirler) buyurmaktadır. Peygamber efendimiz de buyurdu ki: (Bir müslüman doğru olarak ve huşû’ ile iki rek’at namaz kılınca, geçmiş günahları affolur.)

Ya’nî, Allahü teâlâ onun küçük günahlarının hepsini affeder. Huşû’yu terk etmek ise, münâfıklık alameti ve kalbin harab olmasıdır. Nitekim Allahü teâlâ Mü’minûn sûresi 117. âyetinde, (Gerçek şudur ki; Allahtan başkalarına tapınan kâfirler, felaha, kurtuluşa kavuşamazlar.) buyurmaktadır.

[**Namazda huş’u ve hud’u:** Bütün a’zâların hareketsiz kalıp tevâzu halinde bulunması ve kalbin de Allahü teâlâdan korku üzere olması demektir. Bu husûsta İmâm-ı Rabbânî hazretleri şöyle buyurmaktadır Peygamberimiz (aleyhisselâm) buyurdu ki: “Kalbin hazır olmadığı namaza Allahü teâlâ bakmaz” İbrâhîm (aleyhisselâm) namaz kıldığı zaman, kalbinin hışırtısı iki mil uzaktan duyulurdu. Hazreti Ali (radıyallahü anh) namaz için kalktığı zaman, vücudunu bir titreme alır, yüzünün rengi değişirdi ve “Yedi kat göklere ve yere arz edilen ve onların taşıyamadıkları emanetin zamanı geldi” derdi. Süfyân-ı Sevrî de, “Namazı huşû’ ile kılmayanın, namazı doğru olmaz” derdi. Bunun için namazda tumâninete ve ta’dil-i erkana dikkat etmelidir. Peygamberimiz (aleyhisselâm): “En büyük hırsız, kendi namazından çalan kimsedir” buyurdu. Ya Resûlallah! Bir kimse, kendi namazından nasıl çalar?” diye sordular. “Namazın rüku’unu ve secdelerini tamam yapmamakla” buyurdu. Bir defa da buyurdu ki: “Rükû’da ve secdelerde, belini yerine yerleştirip biraz durmayan kimsenin namazını, Allahü teâlâ kabûl etmez.” Peygamberimiz (aleyhisselâm) bir kimseyi namaz kılarken, rükû’unu ve secdelerini tamam yapmadığını görüp, “Sen namazlarını böyle kıldığın için, Muhammed’in (aleyhisselatü vesselâm) dîninden başka bir dinde olarak ölmekten korkmuyor musun?” buyurdu. Yine buyurdu ki:“Sizlerden biriniz, namaz kılarken, rükû’dan sonra tamam kalkıp, dik durmadıkça ve ayakta, her uzuv yerine yerleşip durmadıkça namazı tamam olmaz.” Bir kere de buyurdu ki: “İki secde arasında dik oturmadıkça, namazınız tamam olmaz.” Birgün Peygamberimiz (aleyhisselâm) birini namaz kılarken, rükû’dan kalkınca dikilip durmadığını ve iki secde arasında oturmadığını görüp, buyurdu ki: “Eğer namazlarını böyle kılarak ölürsen, kıyâmet günü sana, benim ümmetimden demezler.” Bir kere de buyurdu ki:“Altmış sene, bütün namazlarını kılıp da, hiçbir namazı kabûl olmıyan kimse, rükû’

ve secdelerini tamam yapmayan kimsedir.” Zeyd İbni Veheb, birini namaz kılarken rükû’ ve secdelerini tamam yapmadığını gördü. Yanına çağırıp, “Ne kadar zamandır böyle namaz kılıyorsun?” dedi. “Kırk sene” deyince, “Sen kırk senedir namaz kılmamışsın. Ölürsen, Muhammed Resûlullahın (aleyhisselâm) dini (ya’nî İslâmiyet) üzere ölmezsin” dedi.

Bir mü’min, namazını güzel kılar, rükû’ ve secdelerini tamam yaparsa, namaz sevinir ve nurlu olur. Melekler, o namazı göğe çıkarır. O namaz, namazı kılmış olana, iyi duâ eder ve sen beni kusurlu olmaktan koruduğun gibi, Allahü teâlâ da, seni muhafaza etsin, der. Namaz güzel kılınmazsa, siyah olur. Melekler o namazdan iğrenir. Göğe götürmezler. O namaz, kılmış olana, fenâ duâ eder. Sen beni zayi eylediğin, kötü hale soktuğun gibi, Allahü teâlâ da, seni zayi eylesin, der. O halde, namazları tamam kılmağa çalışmalı, ta’dil-i erkanı yapmalı, rükû’u, secdeleri, (Kavme)’yi, ya’nî rükû’dan kalkıp dikilmeyi ve (Celse)’yi, ya’nî iki secde arasında oturmayı iyi yapmalıdır. Başkalarının da kusurlarını görünce söylemelidir. Din kardeşlerinin namazlarını tamam kılmalarına yardım etmelidir. Tumâninet ve ta’dil-i erkanın yapılmasına çığır açmalıdır.]

□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□

1) Tabakât-üs-sûfiyye sh. 497

2) Tabakât-ül-kübrâ cild-1, sh. 123

3) Şezerât-üz-zeheb cild-3, sh. 68

4) Târîh-i Bağdâd cild-4, sh. 336

5) El-Bidâye ve’n-nihâye cild-11, sh. 296

6) Tam İlmihâl Se’âdet-i Ebediyye sh. 255